



**ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΣΥΧΝΟΤΕΡΩΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ  
ΟΥΣΙΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΛΚΟΟΛ**



Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου | ΑΣΚ |  
Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά Κύπρου | ΕΚΤΕΠΝ |

---

Επιμέλεια: Έλενα Δημοσθένους

Τηλ: + 357 - 22442972

Φαξ: + 357 - 22305190

E-mail: [info@ektepn.org.cy](mailto:info@ektepn.org.cy)

Website: [www.ektepn.org.cy](http://www.ektepn.org.cy)

Cyfield Tower, Λεωφόρος Λεμεσού 130, City Home 81, 4ος Όροφος, 2015 Στρόβολος,  
Λευκωσία.

#### **ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ**

Το παρόν αποτελεί ιδιοκτησία του Αντιναρκωτικού Συμβουλίου Κύπρου-ΑΣΚ και καλύπτεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Το ΑΣΚ δεν φέρει καμία ευθύνη ή υπαιτιότητα για τυχόν συνέπειες από τη χρήση των πληροφοριών που περιέχει το παρόν έγγραφο. Η αναπαραγωγή επιτρέπεται μόνο με αναφορά της πηγής.

### **Εισαγωγή:**

Το ευρετήριο αυτό εμπεριέχει ορισμούς των συχνότερων χρησιμοποιούμενων όρων που αναφέρονται στις παράνομες ουσίες και το αλκοόλ, οι οποίοι επιλέγηκαν μετά από ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Σκοπός του εργαλείου αυτού είναι η δημιουργία ενός κοινού πλαισίου εννοιολογικής αναφοράς και η διασφάλιση μιας **κοινής επιστημονικής γλώσσας επικοινωνίας**, στον τομέα των εξαρτήσεων, στη χώρα μας. Με αυτό τον τρόπο, θα μειωθεί σημαντικά η ασάφεια και σύγχυση που επικρατεί μέχρι στιγμής, όσον αφορά στις έννοιες αυτές και θα εμπεδωθεί μια ομοιογενής γλώσσα στους επαγγελματίες, ακαδημαϊκούς και το ευρύ κοινό.

Σημαντικό να αναφερθεί ότι προβλέπεται το ευρετήριο να είναι διαθέσιμο και σε ηλεκτρονική μορφή, με σκοπό την ευκολότερη πρόσβαση των χρηστών του διαδικτύου.

### **Ευρετήριο όρων:**

Οι όροι παρατίθενται πιο κάτω αλφαβητικά στην ελληνική γλώσσα, με παράλληλη μετάφραση τους στην αγγλική, καθώς και περιγραφή τους στα ελληνικά με σκοπό την επεξήγηση και το χρηστικό ορισμό τους.

|  |                                       |
|--|---------------------------------------|
| <b>αγωνιστής</b>                           | <b>agonist</b>                        |
| <b>αδικήματα του Νόμου Περί Ναρκωτικών</b> | <i>drug law offences</i>              |
| <b>αλκοόλ</b>                              | <i>alcohol</i>                        |
| <b>αλκοολική γαστρίτιδα</b>                | <i>alcoholic gastritis</i>            |
| <b>αλκοολική ηπατίτιδα</b>                 | <i>alcoholic hepatitis</i>            |
| <b>αλκοολική μυοκαρδιοπάθεια</b>           | <i>alcoholic cardiomyopathy</i>       |
| <b>αλκοολική ηπατοπάθεια</b>               | <i>alcoholic liver disease</i>        |
| <b>αλκοολική παγκρεατίτιδα</b>             | <i>alcoholic pancreatitis</i>         |
| <b>αλκοολισμός</b>                         | <i>alcoholism</i>                     |
| <b>αμφεταμίνη</b>                          | <i>amphetamine</i>                    |
| <b>ανάρρωση</b>                            | <i>recovery</i>                       |
| <b>ανταγωνιστής</b>                        | <i>antagonist</i>                     |
| <b>ανοχή</b>                               | <i>tolerance</i>                      |
| <b>απαγόρευση</b>                          | <i>prohibition</i>                    |
| <b>απεξάρτηση/αποκατάσταση</b>             | <i>rehabilitation</i>                 |
| <b>αποποινικοποίηση</b>                    | <i>decriminalization/depensation</i>  |
| <b>αποτοξίνωση</b>                         | <i>detoxification</i>                 |
| <b>αποχή</b>                               | <i>abstinence</i>                     |
| <b>βαριά επεισοδιακή κατανάλωση αλκοόλ</b> | <i>binge drinking</i>                 |
| <b>βέλτιστη πρακτική</b>                   | <i>best practice</i>                  |
| <b>βενζοδιαζεπίνη</b>                      | <i>benzodiazepine</i>                 |
| <b>δειγματοληψία τύπου «χιονοστιβάδας»</b> | <i>snowball sample</i>                |
| <b>δείκτης αίτησης θεραπείας</b>           | <i>treatment demand indicator</i>     |
| <b>δείκτης προβληματικής χρήσης ουσιών</b> | <i>problem drug use indicator-PDU</i> |
| <b>δευτερεύουσα ουσία κατάχρησης</b>       | <i>secondary drug</i>                 |
| <b>διεγερτικές ουσίες</b>                  | <i>stimulants</i>                     |
| <b>διπλή διάγνωση</b>                      | <i>dual diagnosis</i>                 |

|   |                                     |
|---|-------------------------------------|
| <b>δράσεις εκτός δομών</b>                  | <i>outreach work</i>                |
| <b>έγκαιρη παρέμβαση</b>                    | <i>early intervention</i>           |
| <b>εγκληματολογία</b>                       | <i>forensic science</i>             |
| <b>εθισμός</b>                              | <i>addiction</i>                    |
| <b>εκτίμηση του κινδύνου</b>                | <i>risk assesment</i>               |
| <b>έκστασι</b>                              | <i>ecstasy</i>                      |
| <b>εναλλακτικά μέτρα αντί της φυλάκισης</b> | <i>alternatives to imprisonment</i> |
| <b>ενδεδειγμένη πρόληψη</b>                 | <i>indicated prevention</i>         |
| <b>εξάρτηση</b>                             | <i>dependence</i>                   |
| <b>εξάρτηση από το αλκοόλ</b>               | <i>alcohol dependence</i>           |
| <b>επακόλουθα υπερκατανάλωσης αλκοόλ</b>    | <i>hangover</i>                     |
| <b>επιβλαβής κατανάλωση αλκοόλ</b>          | <i>harmful drinking</i>             |
| <b>επιβλαβής χρήση</b>                      | <i>harmful use</i>                  |
| <b>επικεντρωμένη πρόληψη</b>                | <i>selective prevention</i>         |
| <b>επικίνδυνη κατανάλωση αλκοόλ</b>         | <i>hazardous drinking</i>           |
| <b>επικίνδυνη χρήση</b>                     | <i>hazardous use</i>                |
| <b>επικράτηση της χρήσης</b>                | <i>last month prevalence</i>        |
| <b>τον τελευταίο μήνα</b>                   |                                     |
| <b>επικράτηση της χρήσης σε όλη τη ζωή</b>  | <i>lifetime prevalence</i>          |
| <b>επικράτηση της χρήσης</b>                | <i>last year prevalence</i>         |
| <b>τον τελευταίο χρόνο</b>                  |                                     |
| <b>επιπολασμός</b>                          | <i>prevalence</i>                   |
| <b>επίπτωση</b>                             | <i>incidence</i>                    |
| <b>έρευνα στο γενικό πληθυσμό</b>           | <i>general population survey</i>    |
| <b>ηρεμιστικό</b>                           | <i>tranquillizer</i>                |
| <b>ηρωίνη</b>                               | <i>heroin</i>                       |
| <b>θάνατος σχετιζόμενος με τα ναρκωτικά</b> | <i>drug-related death</i>           |
| <b>θεραπεία της εξάρτησης</b>               | <i>drug treatment</i>               |
| <b>θεραπεία εσωτερικής διαμονής</b>         | <i>inpatient treatment</i>          |
| <b>θεραπεία σε εξωτερική βάση</b>           | <i>outpatient treatment</i>         |
| <b>θεραπεία υποκατάστασης</b>               | <i>substitution treatment</i>       |
| <b>θεραπεία συντήρησης</b>                  | <i>maintenance treatment</i>        |
| <b>θεραπευτική κοινότητα</b>                | <i>therapeutic community</i>        |
| <b>θεραπευτικό πρόγραμμα</b>                | <i>treatment program</i>            |
| <b>θνησιμότητα</b>                          | <i>mortality</i>                    |

|  |                                     |
|--|-------------------------------------|
| <b>ιατρικά υποβοηθούμενη θεραπεία</b>                        | <i>medically assisted treatment</i> |
| <b>καθολική πρόληψη</b>                                      | <i>universal prevention</i>         |
| <b>κατασταλτικό</b>  | <i>depressant</i>                   |
| <b>κατασχεθέν ναρκωτικό</b>                                  | <i>drug seized</i>                  |
| <b>κοκαΐνη</b>   | <i>cocaine</i>                      |
| <b>κοινωνική επανένταξη</b>                                  | <i>social reintegration</i>         |
| <b>κύρια ουσία χρήσης</b>                                    | <i>primary drug</i>                 |
| <b>μεθαδόνη</b>  | <i>methadone</i>                    |
| <b>μέθη</b>  | <i>inebriety</i>                    |
| <b>μείωση της βλάβης</b>                                     | <i>harm reduction</i>               |
| <b>μείωση του κινδύνου</b>                                   | <i>risk reduction</i>               |
| <b>μείωση της προσφοράς</b>                                  | <i>supply reduction</i>             |
| <b>μείωση της ζήτησης</b>                                    | <i>demand reduction</i>             |
| <b>μέτρα αντιμετώπισης της χρήσης ναρκωτικών</b>             | <i>responses to drug use</i>        |
| <b>ναλοξόνη</b>  | <i>naloxone</i>                     |
| <b>ναρκωτικό</b>   | <i>drug</i>                         |
| <b>ναρκωτικό που χρησιμοποιείται για σκοπούς διασκέδασης</b> | <i>recreational drug</i>            |
| <b>νέα ψυχοδραστική ουσία</b>                                | <i>new psychoactive substance</i>   |
| <b>νέο συνθετικό ναρκωτικό</b>                               | <i>new synthetic drug</i>           |
| <b>νόμιμες διεγερτικές ουσίες</b>                            | <i>legal highs</i>                  |
| <b>νομιμοποίηση</b>  | <i>legalization</i>                 |
| <b>νοσηρότητα</b>  | <i>morbidity</i>                    |
| <b>ολίσθημα</b>  | <i>lapse</i>                        |
| <b>ομάδα αλληλοβοήθειας</b>                                  | <i>self-help groups</i>             |
| <b>ονομασία της ουσίας στην «πιάτσα»</b>                     | <i>street name</i>                  |
| <b>ουσία εισόδου</b>   | <i>gateway drug</i>                 |
| <b>ουσιοεξάρτηση</b>   | <i>drug dependence</i>              |
| <b>οπιούχο</b>   | <i>opiate</i>                       |
| <b>οπιειδές</b>  | <i>opioid</i>                       |
| <b>παράγοντας κινδύνου</b>                                   | <i>risk factor</i>                  |
| <b>παράνομη ουσία</b>  | <i>illicit substance</i>            |
| <b>πειραματική/περιστασιακή χρήση</b>                        | <i>experimental/occasional use</i>  |
| <b>πολλαπλή χρήση ουσιών</b>                                 | <i>polydrug use</i>                 |

|   |   |
|---|---|
| <b>πολιτική για το αλκοόλ</b>                     | <i>alcohol policy</i>                       |
| <b>προβληματική κατανάλωση αλκοόλ</b>             | <i>problematic alcohol consumption</i>      |
| <b>προβληματική συμπεριφορά</b>                   | <i>problematic behavior</i>                 |
| <b>πρόγραμμα</b>                                  | <i>program</i>                              |
| <b>πρόγραμμα ανταλλαγής βελόνων και συριγγών</b>  | <i>needle and syringe exchange program</i>  |
| <b>πρόδρομες ουσίες</b>                           | <i>precursors</i>                           |
| <b>προϊόν «Spice» (συνθετική κάνναβη)</b>         | <i>Spice</i>                                |
| <b>πρότυπα χρήσης ναρκωτικών</b>                  | <i>patterns of drug use</i>                 |
| <b>προσέγγιση που βασίζεται στο ρόλο ομότιμων</b> | <i>peer-led approach</i>                    |
| <b>ρητίνη κάνναβης</b>                            | <i>cannabis resin</i>                       |
| <b>σπηντ μπωλ</b>                                 | <i>speedball</i>                            |
| <b>στεγνό θεραπευτικό πρόγραμμα</b>               | <i>drug-free treatment</i>                  |
| <b>στερητικό σύνδρομο</b>                         | <i>withdrawal syndrome</i>                  |
| <b>σύνδρομο εξάρτησης</b>                         | <i>dependence syndrome</i>                  |
| <b>αποτοξίνωση</b>                                | <i>detoxification</i>                       |
| <b>τοξίκωση</b>                                   | <i>intoxication</i>                         |
| <b>τρομώδες παραλήρημα</b>                        | <i>delirium tremens</i>                     |
| <b>τυποποιημένο ποτό</b>                          | <i>standard drink</i>                       |
| <b>υπερβολική δόση</b>                            | <i>overdose</i>                             |
| <b>υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ</b>               | <i>excessive alcohol drinking</i>           |
| <b>υπηρεσία χαμηλής ουδού</b>                     | <i>low threshold service</i>                |
| <b>υποτροπή</b>                                   | <i>relapse</i>                              |
| <b>φαρμακευτικά υποβοηθούμενη θεραπεία</b>        | <i>pharmacologically assisted treatment</i> |
| <b>φυτική κάνναβη</b>                             | <i>herbal cannabis</i>                      |
| <b>χρήστης ενέσιμων ναρκωτικών (XEN)</b>          | <i>injecting drug user (IDU)</i>            |
| <b>ψυχαγωγική χρήση</b>                           | <i>recreational use</i>                     |
| <b>ψυχοδραστικές ουσίες</b>                       | <i>psychoactive substances</i>              |
| <b>ψυχοτρόπες ουσίες</b>                          | <i>psychotropic substances</i>              |

**ανταγωνιστής (agonist):** ουσία που μιμείται την επίδραση των νευροδιαβιβαστών ή άλλων ενδογενών μορίων. Έχει το αντίθετο αποτέλεσμα από αυτό ενός ανταγωνιστή (ΕΚΠΝΤ,2010).

**Βλ. επίσης:** ανταγωνιστής

**αδικήματα του Νόμου Περί Ναρκωτικών (drug law offence):** αδίκημα παραβίασης των υφιστάμενων σε μια χώρα νόμων σχετικά με την κατοχή, την προμήθεια ή τη διακίνηση ναρκωτικών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**αλκοόλ:** ο όρος αλκοόλ προέρχεται από την αραβική λέξη «Al Kohl» (Ποταμιάνος, 2005). Η αιθυλική αλκοόλη ή αιθανόλη, δηλαδή το αλκοόλ που περιέχεται στα οινοπνευματώδη ποτά, είναι προϊόν αλκοολικής ζύμωσης της γλυκόζης. Αυτή η διαδικασία γίνεται συνήθως με την παρουσία σακχαρομυκητών, ενώ υπόστρωμα για τη ζύμωση αποτελούν κάποια φυσικά προϊόντα, όπως τα σταφύλια, το άμυλο των δημητριακών κ.τ.λ.

Η αιθυλική αλκοόλη είναι ένα άχρωμο υγρό με μάλλον ευχάριστη οσμή και γεύση, που διαλύεται εύκολα στο νερό. Η μέγιστη καθαρότητα του οινοπνεύματος μετά την απόσταξη φτάνει συνήθως το 95%. Η 100% καθαρότητα του οινοπνεύματος απαιτεί χημική επεξεργασία (Μαρσέλος, 1997). Η μέθη από την κατανάλωση αλκοόλ μπορεί να οδηγήσει σε δηλητηρίαση ή ακόμη και σε θάνατο. Η μακροχρόνια κατάχρηση μπορεί να οδηγήσει σε εξάρτηση ή σε μεγάλη ποικιλία σωματικών και ψυχικών διαταραχών (ΠΟΥ,2010).

**αλκοολική γαστρίτιδα (alcoholic gastritis, ICD10 = K29.2):** φλεγμονή του βλεννογόνου του στομάχου από την επίδραση του αλκοόλ. Εμφανίζεται χαρακτηριστικά μετά από επεισόδιο υπερκατανάλωσης αλκοόλ και χαρακτηρίζεται από διαβρώσεις του βλεννογόνου που ενίοτε αιμορραγούν. Τα συμπτώματα είναι πόνος στην ανώτερη κοιλιακή χώρα και ενδεχομένως γαστρική αιμορραγία. Η αλκοολική γαστρίτιδα συνοδεύεται συχνά από οισοφαγίτιδα. Η νόσος είναι συνήθως αυτοπεριοριζόμενη και υποχωρεί κατόπιν αποχής από το οινόπνευμα (ΠΟΥ, 2010).



**αλκοολική ηπατίτιδα (alcoholic hepatitis, ICD10 = K70.1):** ηπατική ανωμαλία που χαρακτηρίζεται από φλεγμονή και νέκρωση των ηπατικών κυττάρων μετά από χρόνια κατανάλωση επικίνδυνων ποσοτήτων αλκοόλ. Είναι καλά τεκμηριωμένη πρόδρομη κατάσταση της αλκοολικής κίρρωσης, ιδίως σε άτομα που εξακολουθούν να καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες αλκοόλ (ΠΟΥ, 2010).

**αλκοολική μυοκαρδιοπάθεια (alcoholic cardiomyopathy, ICD10 = I42.6):** διάχυτη αλλοίωση του καρδιακού μυός που παρατηρείται σε άτομα με ιστορικό επικίνδυνης κατανάλωσης αλκοόλ, συνήθως, διάρκειας περισσότερης των 10 ετών. Χαρακτηριστικά, οι ασθενείς παρουσιάζουν δικουλική καρδιακή ανεπάρκεια. Τα συνήθη συμπτώματα είναι δύσπνοια κατά την κόπωση, νυκτερινή δύσπνοια, οίδημα των σφυρών και μετεωρισμός λόγω ταχυκαρδίας. Συχνά παρατηρούνται αρρυθμίες και τις περισσότερες φορές κολπική μαρμαρυγή (ΠΟΥ, 2010).

**αλκοολική ηπατοπάθεια (alcoholic liver disease, ICD10 = K70.3):** Βαριά μορφή αλκοολικής ηπατικής νόσου που χαρακτηρίζεται από νέκρωση και μόνιμη αλλοίωση της αρχιτεκτονικής του ήπατος, που οφείλεται στο σχηματισμό ινώδους ιστού και αναγεννητικών οζιδίων. Ο ορισμός αυτός είναι αυστηρά ιστολογικός, αλλά η διάγνωση τίθεται συχνά βάσει κλινικών και μόνο κριτηρίων. Η αλκοολική κίρρωση εκδηλώνεται κυρίως στις ηλικίες μεταξύ 40 και 60 ετών, μετά από επικίνδυνη πόση τουλάχιστον 10 ετών (ΠΟΥ, 2010).

**αλκοολική παγκρεατίτιδα (alcoholic pancreatitis, ICD 10 = K86.0):** διαταραχή που χαρακτηρίζεται από φλεγμονή και νέκρωση του παγκρέατος, συνοδευόμενη συχνά από ίνωση και δυσλειτουργία που οφείλεται στην κατανάλωση επικίνδυνων ποσοτήτων αλκοόλ. Η αλκοολική παγκρεατίτιδα μπορεί να είναι οξεία ή χρόνια. Η οξεία μορφή εκδηλώνεται με άλγη στην ανώτερη κοιλιακή χώρα, ανορεξία και εμέτους και μπορεί να επιπλέκεται από υπόταση, νεφρική ανεπάρκεια, πνευμονοπάθεια και ψύχωση. Η χρόνια μορφή εκδηλώνεται συνήθως με επαναλαμβανόμενο ή επίμονο κοιλιακό άλγος, ανορεξία και απώλεια βάρους. Είναι δυνατόν να υπάρχουν σημεία παγκρεατικής ανεπάρκειας, ως προς τις εξωκρινείς λειτουργίες του παγκρέατος (π.χ. δυσασπορρόφηση, διατροφικό έλλειμμα) ή ως προς τις ενδοκρινείς λειτουργίες αυτού (σακχαρώδης διαβήτης) (ΠΟΥ, 2010).

**αλκοολισμός:** αναφέρεται σε χρόνια συνεχή ή περιοδική κατανάλωση αλκοόλ η οποία χαρακτηρίζεται από μειωμένη ικανότητα ελέγχου της χρήσης, συχνά επεισόδια μέθης, προσκόλληση στην ιδέα του αλκοόλ και χρήση αλκοόλ παρά τις δυσμενείς συνέπειες. Πιο περιορισμένη έννοια είναι η αντίληψη του αλκοολισμού ως νόσου. Ο αλκοολισμός δεν περιλαμβάνεται ως διαγνωστική οντότητα στο ICD-10. Παρόλο που η έννοια της λέξης αλκοολισμός είναι διφορούμενη, εξακολουθεί να χρησιμοποιείται ευρύτερα ως διαγνωστικός και περιγραφικός όρος (ΠΟΥ, 2010).

**αμφεταμίνη (amphetamine):** ουσία της τάξης των συμπαθομιμητικών αμινών με ισχυρή διεγερτική δράση στο κεντρικό νευρικό σύστημα. Η τάξη αυτή περιλαμβάνει επίσης την δεξαμφεταμίνη και τη μεταμφεταμίνη. Στην καθομιλουμένη, οι αμφεταμίνες ονομάζονται μερικές φορές «speed». Τα συμπτώματα της χρήσης της αμφεταμίνης και των συμπαθομιμητικών παρόμοιας δράσης, θυμίζουν μέθη και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, ταχυκαρδία, υπέρταση, εφίδρωση, ρίγος, ανορεξία, ναυτία επιθετικότητα και μειωμένη κρίση (ΠΟΥ,2010)

**Βλ. επίσης:** *διεγερτικές ουσίες.*

**ανάρρωση (recovery):** διατήρηση της αποχής από το αλκοόλ και άλλες ουσίες (ΑΣΚ,2013).

**Βλ. επίσης:** *αποχή*

**ανταγωνιστής (antagonist):** ουσία που εξουδετερώνει τα αποτελέσματα άλλης ουσίας. Από φαρμακολογική άποψη, ένας ανταγωνιστής αλληλενεργεί με έναν υποδοχέα και αναστέλλει τη δράση ουσιών (αγωνιστών) οι οποίες παράγουν ειδικά, φυσιολογικά ή συμπεριφορολογικά αποτελέσματα μέσω του συγκεκριμένου υποδοχέα (ΠΟΥ, 2010).

**ανοχή (tolerance):** μείωση της απόκρισης στη δόση ενός φαρμάκου ως αποτέλεσμα συνεχούς χρήσης. Αυξανόμενες δόσεις οινοπνεύματος ή άλλων φαρμάκων απαιτούνται για να επιτευχθούν τα αποτελέσματα για τα οποία αρκούσαν προηγουμένως μικρότερες δόσεις. Η ανοχή μπορεί να είναι σωματική, ψυχολογική, ή συμπεριφορολογική (ΠΟΥ, 2010).

**απαγόρευση (prohibition):** πολιτική σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η κατοχή, χρήση, καλλιέργεια, παραγωγή και πώληση μιας ψυχοδραστικής ουσίας (ΠΟΥ, 2010).

**απεξάρτηση/ αποκατάσταση (rehabilitation):** διαδικασία μέσω της οποίας το εξαρτημένο άτομο επιτυγχάνει την αποκατάσταση της υγείας, της ψυχολογικής λειτουργίας και της κοινωνικής ευημερίας του. Η απεξάρτηση μπορεί να περιλαμβάνει την αποτοξίνωση και ένα φάσμα διαφορετικών παρεμβάσεων όπως την ατομική ψυχοθεραπεία, την οικογενειακή θεραπεία, παρεμβάσεις πρόληψης της υποτροπής, συμμετοχή σε ομάδες αυτοβοήθειας, παραμονή στη θεραπευτική κοινότητα ή εξωτερικές δομές ημερήσιας φροντίδας (ΑΣΚ, 2010). Ο όρος «αποκατάσταση», αναφέρεται στην πλήρη επανένταξη του ατόμου (που αντιμετώπιζε πρόβλημα χρήσης ουσιών εξάρτησης), στην ευρύτερη κοινωνία. Η αποκατάσταση ακολουθεί την αρχική φάση της θεραπείας (η οποία μπορεί να συμπεριλαμβάνει αποτοξίνωση, ιατρική και ψυχιατρική θεραπεία) (ΠΟΥ,2010).

**αποποινικοποίηση (decriminalization/depénalisation):** περιλαμβάνει την αφαίρεση μιας συμπεριφοράς ή δραστηριότητας από τη σφαίρα του ποινικού δικαίου. Η απαγόρευση παραμένει ο κανόνας, αλλά οι κυρώσεις για τη χρήση (και την προπαρασκευή της), δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου (Domostawski, 2011). Όσον αφορά τον όρο «depénalisation», στην περίπτωση των ναρκωτικών και ειδικότερα της κάνναβης, σημαίνει την απαλοιφή των στερητικών της ελευθερίας ποινών, ακόμη και όταν διατηρούνται τυχόν άλλες ποινικές κυρώσεις (π.χ. πρόστιμα) (ΕΚΠΝΤ,2010).

**αποτοξίνωση (detoxification):** διαδικασία μέσω της οποίας ένα άτομο αποκαθίσταται πλήρως από την επίδραση μιας ψυχοδραστικής ουσίας. Ως κλινική μέθοδος, η διαδικασία της αποτοξίνωσης αναφέρεται στην παρέμβαση μέσω της οποίας ένα άτομο βρίσκεται κάτω από επίβλεψη, μέχρι την πλήρη ανάνηψή του από το σωματικό στερητικό σύνδρομο. Η αποτοξίνωση μπορεί να περιλαμβάνει τη χορήγηση φαρμάκων ή όχι. Στην περίπτωση που χορηγείται κάποιο φάρμακο, είναι συνήθως ουσία η οποία παρουσιάζει διασταυρούμενη ανοχή και διασταυρούμενη εξάρτηση με την ουσία (ή τις ουσίες) που παίρνει ο ασθενής. Όσον αφορά στη δοσολογία του φαρμάκου, αυτή υπολογίζεται ώστε να μετριάξει το στερητικό σύνδρομο χωρίς να προκαλεί μέθη και μειώνεται σταδιακά καθώς προχωρεί η αποκατάσταση του ατόμου (ΠΟΥ,2010).

**αποχή (abstinence):** μη χρήση οποιασδήποτε ουσίας (ΑΣΚ,2013).

**βαριά επεισοδιακή κατανάλωση αλκοόλ (binge drinking):** κατανάλωση σε μία μόνο περίσταση το λιγότερο 6 ποτών (WHO,2004).

**βέλτιστη πρακτική (best practice):** παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην επίτευξη προσδοκώμενων αποτελεσμάτων και οι οποίες μπορούν να προσαρμόζονται σε διαφορετικές συνθήκες για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας ή/και της καινοτομίας τους (ΕΚΠΝΤ,2010).

**βενζοδιαζεπίνη(benzodiazepine):** *Βλ. ηρεμιστικό*

**δειγματοληψία τύπου χιονοστιβάδας (snowball sample):** μέθοδος που χρησιμοποιείται κυρίως σε ποιοτικές μελέτες. Στο πρώτο στάδιο ο ερευνητής επιλέγει ορισμένα άτομα με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που επιθυμεί να μελετήσει (για παράδειγμα χρήστες ναρκωτικών). Στη συνέχεια, τα άτομα αυτά προτείνουν άλλα άτομα που γνωρίζουν και συμμετέχουν στην έρευνα. Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στη δικτύωση και είναι απαραίτητη σε πληθυσμούς που δεν είναι εύκολο να εντοπισθούν με τυχαία δειγματοληψία. Ιδιαίτερα στις συνεντεύξεις ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να επιλέξει το δείγμα του με αυτή τη μέθοδο και να έχει και ικανοποιητική εκπροσώπηση των ατόμων όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους (ηλικία, μορφωτικό επίπεδο κ.λπ.) (Ιωαννίδη-Καπόλου, 2005).

**δείκτης αίτησης θεραπείας (treatment demand indicator):** ένας από τους κύριους δείκτες του ΕΚΠΝΤ που συλλέγει πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά των χρηστών ναρκωτικών που αιτούνται θεραπείας (ΕΚΠΝΤ,2010).

**δείκτης προβληματικής χρήσης ουσιών (problem drug use indicator-PDU):** προβληματική χρήση ουσιών όπως ορίζεται για τους σκοπούς παρακολούθησης του ΕΚΠΝΤ. Συχνή ή ενδοφλέβια χρήση οπιούχων, κοκαΐνης ή αμφεταμινών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**δευτερεύουσα ουσία κατάχρησης (secondary drug):** άλλη ή άλλες εξαρτησιογόνες ουσίες που χρησιμοποιούνται επιπλέον της κύριας ουσίας κατάχρησης (ΕΚΠΝΤ,2010).

**διεγερτικές ουσίες (stimulants):** πρόκειται για ουσίες όπως οι αμφεταμίνες, η κοκαΐνη, η καφεΐνη, η νικοτίνη και συνθετικοί αναστολείς της όρεξης. Μπορεί να προκαλέσουν συμπτώματα παρόμοια με αυτά της μέθης (π.χ. ταχυκαρδία, εφίδρωση, ρίγη, ναυτία ή εμετό, ταραχή, μείωση της κρίσης). Η χρόνια κακή χρήση συνήθως οδηγεί σε αλλοιώσεις της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς, ενώ η διακοπή της χρήσης, μετά από

παρατεταμένη ή μεγάλη κατανάλωση μπορεί να προκαλέσει στερητικό σύνδρομο (ΕΚΠΝΤ,2010).

**διπλή διάγνωση (dual diagnosis):** γενικός όρος που αναφέρεται ως **συννοσηρότητα (comorbidity)** ή συνύπαρξη στο ίδιο άτομο, μιας διαταραχής από χρήση ψυχοδραστικής ουσίας και μιας άλλης ψυχικής διαταραχής. Ένα τέτοιο άτομο χαρακτηρίζεται μερικές φορές ως ψυχικά ασθενής χρήστης χημικής ουσίας. Σπανιότερα, ο όρος αναφέρεται στην από κοινού εμφάνιση δύο ψυχιατρικών διαταραχών χωρίς χρήση ψυχοδραστικής ουσίας. Ο όρος έχει επίσης εφαρμογή στη συνύπαρξη δύο διαγνώσιμων διαταραχών εξαιτίας χρήσης ουσιών. (Βλ. χρήση πολλαπλών ουσιών). Η χρήση του όρου δεν υποδηλώνει κάτι σχετικό με τη φύση του συνδυασμού μεταξύ των δύο διαταραχών ή οποιαδήποτε αιτιολογική σχέση μεταξύ τους. Συνώνυμο: συννοσηρότητα (ΠΟΥ, 2010).

**δράσεις εκτός δομών (outreach work):** συγκεκριμένη μέθοδος παρέμβασης κατά την οποία οι επαγγελματίες έρχονται σε επαφή με ομάδες υψηλού κινδύνου στο κοινωνικό τους περιβάλλον αντί να περιμένουν από τα άτομα των ομάδων αυτών, να αναζητήσουν τις υπηρεσίες τους (ΕΚΠΝΤ,2010).

**έγκαιρη παρέμβαση (early intervention):** παρέμβαση σε άτομα που βρίσκονται στα πρώιμα στάδια της χρήσης ναρκωτικών (EMCDDA). Η θεραπεία προσφέρεται ή παρέχεται πριν από τη στιγμή που τα άτομα θα μπορούσαν να προσέλθουν οικειοθελώς και σε πολλές περιπτώσεις, πριν αντιληφθούν ότι η χρήση της ουσίας θα μπορούσε να τους προκαλέσει προβλήματα. Απευθύνεται άμεσα σε άτομα που δεν έχουν αναπτύξει σωματική εξάρτηση ή σοβαρές ψυχοκοινωνικές επιπλοκές (ΠΟΥ, 2010).

**εγκληματολογία (forensic science):** επιστήμη που διερευνά και επαληθεύει στοιχεία ενώπιον ποινικών ή αστικών δικαστηρίων (ΕΚΠΝΤ,2010).

**εθισμός (addiction):** παλαιός όρος με διαφορετικές χρήσεις. Αναφέρεται σε διαταραχή κατά την οποία το άτομο αντιμετωπίζει μεγάλη δυσκολία να ελέγξει τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών (νόμιμων ή παράνομων) ή τη συμπεριφορά του έναντι των ουσιών αυτών (ΕΚΠΝΤ,2010). Παρόλο που ο εθισμός δεν είναι διαγνωστικός όρος στο ICD-10, εντούτοις συνεχίζει να χρησιμοποιείται.

**εκτίμηση του κινδύνου (risk assessment):** διαδικασία κατά την οποία εκτιμείται μια (νέα) ουσία σχετικά με τους κινδύνους που εγκυμονεί για την κοινωνία και τη δημόσια υγεία. Στη

διαδικασία χρησιμοποιούνται σαφώς καθορισμένοι μέθοδοι και παράμετροι για να εξεταστεί εάν η νέα ουσία δικαιολογείται να υποβληθεί σε διεθνή έλεγχο. (ΕΚΠΝΤ,2010).

**έκστασι (ecstasy):** γνωστό ιατρικά ως MDMA. Το έκστασι είναι συνθετική ουσία η οποία πωλείται συνήθως σε δισκία, πολλά από τα οποία κατασκευάζονται στην Ευρώπη. Λειτουργεί ως διεγερτικό του κεντρικού νευρικού συστήματος (ΚΝΣ) και έχει παραισθησιογόνες ιδιότητες. Παρόλο που βρέθηκε περιορισμένη χρήση του στη ψυχιατρική, εντούτοις η θεραπευτική του χρήση είναι πλέον σπάνια. Το MDMA βρίσκεται υπό διεθνή έλεγχο (ΕΚΠΝΤ,2010).

**εναλλακτικά μέτρα αντί της φυλάκισης (alternative to imprisonment):** δέσμη μέτρων που αντικαθιστούν τις ποινές φυλάκισης (π.χ. παραπομπή στη θεραπεία) για τα άτομα εκείνα που διέπραξαν αδίκημα σχετικό με τα ναρκωτικά, το οποίο, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, επιφέρει συνήθως ποινή φυλάκισης (ΕΚΠΝΤ,2010).

**ενδεδειγμένη πρόληψη (indicated prevention):** στρατηγικές εξατομικευμένης προσέγγισης που απευθύνονται μόνο σε άτομα τα οποία έχουν εκδηλώσει πρώιμα σημάδια χρήσης ουσιών (χωρίς να πληρούνται τα κριτήρια για την εξάρτηση), ψυχολογικά προβλήματα ή προβλήματα συμπεριφοράς τα οποία σχετίζονται με τη χρήση ουσιών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**εξάρτηση (dependence):** ως γενικός όρος σημαίνει να έχει κανείς την ανάγκη ή να εξαρτάται από κάτι ή κάποιον ως στήριγμα για να λειτουργήσει ή για να επιζήσει. Εάν αναφέρεται στο αλκοόλ ή σε άλλες ουσίες, ο όρος σημαίνει ανάγκη επαναλαμβανόμενων δόσεων της ουσίας για να αισθανθεί το άτομο καλύτερα, ή για να αποφύγει να αισθανθεί άσχημα. Σε γενικές γραμμές ο όρος εξάρτηση ισοδυναμεί με το «*σύνδρομο εξάρτησης*» του ICD-10. Ο όρος εξάρτηση χρησιμοποιείται συχνά χωρίς διάκριση από τον όρο «εθισμός» και «αλκοολισμός» (ΠΟΥ,2010).

**Βλ. επίσης:** *σύνδρομο εξάρτησης.*

**εξάρτηση από το αλκοόλ (alcohol dependence, ICD-10 = F10.2):** η διεθνής ταξινόμηση του Π.Ο.Υ. για τις ψυχικές και συμπεριφορικές διαταραχές, ICD-10, ορίζει την εξάρτηση από το αλκοόλ ως το σύνολο των οργανικών, συμπεριφορικών και γνωσιακών φαινομένων όπου η χρήση αλκοόλ αποκτά μεγαλύτερη προτεραιότητα για ένα άτομο σε σχέση με άλλες συμπεριφορές που είχαν κάποτε μεγαλύτερη αξία. Ένα κεντρικό χαρακτηριστικό είναι η επιθυμία (συντά ισχυρή, ορισμένες φορές ακαταμάχητη) για κατανάλωση αλκοόλ. Η

επιστροφή στο ποτό μετά από μία περίοδο αποχής συχνά σχετίζεται με την ταχεία επανεμφάνιση των χαρακτηριστικών του συνδρόμου (WHO,1992).

**επακόλουθα υπερκατανάλωσης αλκοόλ (hangover):** κατάσταση που επακολουθεί της μέθης και η οποία περιλαμβάνει τα άμεσα επακόλουθα της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών σε υπέρμετρη ποσότητα. Η ποσότητα αλκοόλ που χρειάζεται για να προκληθούν τα επακόλουθα της υπερκατανάλωσης, κυμαίνεται ανάλογα με τη σωματική και ψυχική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το άτομο. Τα επακόλουθα υπερκατανάλωσης διαρκούν μέχρι και 36 ώρες, αφού αποβάλει ο οργανισμός όλο το αλκοόλ.

Στα σωματικά συμπτώματα περιλαμβάνονται: κόπωση, πονοκέφαλος, δίψα, ίλιγγος, γαστρικές διαταραχές, ναυτία, εμετός, αϋπνία, μικρές τρομώδεις συσπάσεις των χεριών και άνοδο ή πτώση της πίεσης του αίματος. Όσον αφορά στα ψυχολογικά συμπτώματα, περιλαμβάνουν οξύ άγχος, ενοχή, κατάθλιψη, ευερεθιστότητα και ακραία ευαισθησία. Ο όρος “hangover” χρησιμοποιείται συνήθως για τις συνέπειες ενός μεμονωμένου επεισοδίου υπερκατανάλωσης και δεν υποδηλώνει την παρουσία καμιάς άλλης διαταραχής από χρήση αλκοόλ (ΠΟΥ, 2010).

**επιβλαβής κατανάλωση αλκοόλ (harmful drinking, ICD-10 = F10.1):** ως επιβλαβής κατανάλωση αλκοόλ ορίζεται η μορφή κατανάλωσης που σχετίζεται με πρόκληση βλάβης στην υγεία, είτε οργανική (όπως κίρρωση του ήπατος) είτε ψυχική (όπως η δευτερογενής κατάθλιψη που ακολουθεί τη χρήση αλκοόλ) (WHO, 1992).

**επιβλαβής χρήση (harmful use, F1x.1):** διαγνωστικός όρος στο ICD-10. Αναφέρεται στη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών με τρόπο που προκαλεί βλάβη στην υγεία (σωματική ή ψυχική). Η επιβλαβής χρήση έχει συνήθως δυσμενείς κοινωνικές συνέπειες, οι οποίες από μόνες τους δεν μπορούν να αιτιολογήσουν τη διάγνωση επιβλαβούς χρήσης (ΠΟΥ, 2010).

**Βλ. επίσης:** επικίνδυνη χρήση

**επικεντρωμένη πρόληψη (selective prevention):** στρατηγικές που απευθύνονται μόνο σε υποομάδες του πληθυσμού οι οποίες θεωρείται ότι διατρέχουν κίνδυνο για την εκδήλωση προβλημάτων που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών επειδή ανήκουν σε ένα συγκεκριμένο τμήμα του πληθυσμού (ΕΚΠΝΤ,2010).

**επικίνδυνη κατανάλωση αλκοόλ (hazardous drinking, ICD-10 = F.10.0):** ως επικίνδυνη κατανάλωση αλκοόλ έχει οριστεί το επίπεδο ή ο τρόπος κατανάλωσης που είναι πιθανόν να

οδηγήσει σε βλάβη εάν οι συνήθειες κατανάλωσης επιμείνουν. Παρόλα αυτά, τα άτομα τα οποία κάνουν επικίνδυνη κατανάλωση, έχουν αποφύγει προς το παρόν οποιαδήποτε προβλήματα τα οποία σχετίζονται με το αλκοόλ (Babor et al., 1994).

**επικίνδυνη χρήση (hazardous use):** ο όρος δεν αποτελεί διαγνωστικό όρο στο ICD-10. Αναφέρεται στη χρήση ουσιών με τρόπο που αυξάνει τον κίνδυνο βλαβερών συνεπειών για τον ίδιο το χρήστη. Σε αντίθεση με την επιβλαβή χρήση, η επικίνδυνη χρήση αναφέρεται σε σχήματα χρήσης που έχουν σημασία για τη δημόσια υγεία έστω και αν δεν υπάρχουν ανωμαλίες στο χρήστη ως άτομο, τη δεδομένη στιγμή. Μερικοί περιορίζουν τις συνέπειες της επικίνδυνης χρήσης σε σωματικές και ψυχικές, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι πρέπει να περιλαμβάνονται και οι κοινωνικές (ΠΟΥ, 2010).

**επικράτηση της χρήσης τον τελευταίο μήνα (last month prevalence):** το ποσοστό των ατόμων ενός πληθυσμού που έκαναν χρήση ναρκωτικών κατά τη διάρκεια των 30 ημερών προ της συλλογής στοιχείων (ΕΚΠΝΤ,2010).

**επικράτηση της χρήσης σε όλη τη ζωή (lifetime prevalence):** το ποσοστό των ατόμων ενός πληθυσμού που έκαναν χρήση ναρκωτικών κάποια στιγμή της ζωής τους (ΕΚΠΝΤ,2010).

**επικράτηση της χρήσης τον τελευταίο χρόνο (last year prevalence):** το ποσοστό των ατόμων ενός πληθυσμού που έκαναν χρήση ναρκωτικών κατά τη διάρκεια των 12 μηνών προ της συλλογής στοιχείων (ΕΚΠΝΤ,2010).

**επιπολασμός (prevalence):** παρέχει τη συχνότητα μιας κατάστασης (όπως νόσημα, παθολογικό χαρακτηριστικό, αναπηρία, νοσηλεία σε νοσοκομείο) σε μια ορισμένη χρονική στιγμή (Πετρίδου, κ.α, 2005).

**επίπτωση (incidence):** παρέχει τη συχνότητα επέλευσης ενός γεγονότος (όπως έναρξη μιας νόσου, διάγνωση μιας νόσου, είσοδος στο νοσοκομείο, έξοδος από το νοσοκομείο κ.α.). Η τιμή της επίπτωσης εξαρτάται από το μέγεθος της χρονικής περιόδου και το είδος της χρονικής μονάδας που χρησιμοποιείται (εβδομάδα, μήνας, έτος κ.λπ.) (Πετρίδου, κ.α, 2005).

**έρευνα στο γενικό πληθυσμό (general population survey):** έρευνα που παρέχει αντιπροσωπευτική μέτρηση μιας συμπεριφοράς του γενικού (συνήθως ενήλικου) πληθυσμού (ΕΚΠΝΤ,2010).



**ηρεμιστικό (tranquillizer):** φάρμακο που προκαλεί ηρεμία. Γενικός όρος που χρησιμοποιείται στη συμπτωματική θεραπεία διαφόρων ψυχικών διαταραχών. Ο όρος ηρεμιστικό αναφέρεται σε κάθε φάρμακο το οποίο χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση αγχωδών διαταραχών. Τα ηρεμιστικά έχουν κατασταλτική ή κατευναστική επίδραση στις ψυχοκοινωνικές λειτουργίες, χωρίς να επηρεάζουν (εκτός από υψηλές δόσεις) τη συνείδηση και τη σκέψη. Τα ηρεμιστικά διαφοροποιούνται από τα **κατευναστικά/υπνωτικά** τα οποία έχουν την ικανότητα να προκαλούν ηρεμία και ύπνο. Πολλά τέτοια φάρμακα προκαλούν επίσης αμνησία και μυϊκή χαλάρωση, μειώνουν τη συγκέντρωση, τη μνήμη και το συντονισμό. Οι μεγάλες ομάδες κατευναστικών/υπνωτικών περιλαμβάνουν τις βενζοδιαζεπίνες και τα βαρβιτουρικά (ΠΟΥ, 2010).

**ηρωίνη (heroin): βλ. οπιοειδές**

**θάνατος σχετιζόμενος με τα ναρκωτικά (drug-related death):** θάνατος που επέρχεται σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την κατανάλωση μίας ή περισσότερων παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών (συχνά σε συνδυασμό με αλκοόλ ή ψυχοδραστικά φάρμακα) και σχετίζεται άμεσα με την κατανάλωση αυτή. Ο εν λόγω θάνατος αναφέρεται (ή είναι γνωστός) και ως θάνατος οφειλόμενος σε υπερβολική δόση ναρκωτικού ή σε οξεία δηλητηρίαση από ναρκωτικό (ΕΚΠΝΤ,2010).

**θεραπεία της εξάρτησης (drug treatment):** δραστηριότητα η οποία απευθύνεται άμεσα σε άτομα με προβλήματα χρήσης ναρκωτικών για τη βελτίωση της ψυχολογικής, φυσικής, ή κοινωνικής κατάστασης αυτών που αναζητούν βοήθεια σχετικά με το πρόβλημα χρήσης ναρκωτικών που αντιμετωπίζουν (ΕΚΠΝΤ,2010).

**θεραπεία εσωτερικής διαμονής (inpatient treatment):** θεραπεία κατά την οποία ο θεραπευόμενος διανυκτερεύει στο κέντρο θεραπείας (ΕΚΠΝΤ,2010).

**θεραπεία σε εξωτερική βάση (outpatient treatment):** θεραπεία κατά την οποία ο θεραπευόμενος δεν διανυκτερεύει στο χώρο του κέντρου θεραπείας (ΕΚΠΝΤ,2010).

**Θεραπεία υποκατάστασης (substitution treatment):** μορφή ιατρικής φροντίδας προσφερόμενης σε χρήστες εθισμένους σε οπιούχες ουσίες χρησιμοποιώντας ουσία ίδια ή παρόμοια με την παράνομη ουσία που χρησιμοποιεί κανονικά ο χρήστης (ΕΚΠΝΤ,2010).

**Θεραπεία συντήρησης (maintenance treatment):** Θεραπεία της εξάρτησης από ουσία, μέσω της χορήγησης υποκατάστατης ουσίας για την οποία υπάρχει διασταυρούμενη εξάρτηση και διασταυρούμενη ανοχή. Ο όρος ενίοτε αναφέρεται στη θεραπευτική χρησιμοποίηση μιας λιγότερο επικίνδυνης μορφής της ίδιας της ουσίας. Οι στόχοι της θεραπείας συντήρησης είναι η κατάργηση ή ελάττωση της χρήσης μιας συγκεκριμένης ουσίας, ιδίως αν αυτή είναι παράνομη, ή η μείωση της βλάβης από μια συγκεκριμένη μέθοδο χορήγησης, των κινδύνων που συνεπάγονται για την υγεία (π.χ. χρήση κοινής σύριγγας) και τις κοινωνικές συνέπειες. Η θεραπεία συντήρησης συνοδεύεται συχνά από ψυχολογική θεραπεία. Ένα παραδείγματα θεραπείας συντήρησης είναι η χρήση μεθαδόνης για τη θεραπεία της εξάρτησης από την ηρωίνη (ΠΟΥ,2010).

**Θεραπευτική κοινότητα (therapeutic community):** οργανωμένο περιβάλλον ειδικά σχεδιασμένο για τους ουσιοεξαρτημένους με σκοπό την αποκατάστασή τους. Οι θεραπευτικές κοινότητες διοικούνται συνήθως από άτομα που έχουν απεξαρτηθεί και είναι συνήθως γεωγραφικά απομονωμένες. Οι θεραπευτικές κοινότητες χαρακτηρίζονται από το συνδυασμό «αντιμετώπισης της πραγματικότητας» δηλαδή αντιμετώπισης του προβλήματος εξάρτησης του ατόμου και υποστήριξης της ανάρρωσης από το προσωπικό και τους ομοιοπαθείς (ΠΟΥ,2010).

**Θεραπευτικό πρόγραμμα (treatment program):** ο όρος αναφέρεται συνήθως σε μια ομάδα δραστηριοτήτων ή παρεμβάσεων που έχουν σχεδιαστεί για να εφαρμοστούν, προκειμένου να επιτευχθούν γενικοί στόχοι μιας πολιτικής (π.χ. της πολιτικής για την ουσιοεξάρτηση) (Ritsatakis et al., 2000).

**Θνησιμότητα (mortality):** είναι η συχνότητα του θανάτου ατόμων του γενικού πληθυσμού από ένα νόσημα κατά τη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου, συνήθως ενός έτους (Πετρίδου, κ.α, 2005).

**ιατρικά υποβοηθούμενη θεραπεία (medically assisted treatment):** θεραπεία υποκατάστασης και άλλες φαρμακολογικές θεραπείες που στοχεύουν στη χρήση ναρκωτικών καθ' εαυτή (ΕΚΠΝΤ,2010).

**καθολική πρόληψη (universal prevention):** στρατηγικές που απευθύνονται στον πληθυσμό χωρίς να έχουν ληφθεί υπόψη πιθανά χαρακτηριστικά (ψυχολογικά, κοινωνικά κ.ά.) που

θεωρούνται παράγοντες κινδύνου για μελλοντική χρήση ουσιών. Στόχος είναι η αποφυγή ή η αναβολή της έναρξης της χρήσης ουσιών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**κατασταλτικό (depressant):** οποιαδήποτε ουσία η οποία καταστέλλει, αναστέλλει ή ελαττώνει κάποιες πλευρές της δραστηριότητας του κεντρικού νευρικού συστήματος ΚΝΣ. Οι κυριότερες κατηγορίες κατασταλτικών του ΚΝΣ είναι τα κατευναστικά/ υπνωτικά, τα οπιοειδή και τα νευροληπτικά. Παραδείγματα κατασταλτικών φαρμάκων είναι: το οινόπνευμα, τα βαρβιτουρικά, οι βενζοδιαζεπίνες, τα αναισθητικά, τα οπιούχα και τα συνθετικά τους ανάλογα (ΠΟΥ, 2010).

**κατασχεθέν ναρκωτικό (drug seized):** κάθε ποσότητα ναρκωτικών που κατασχέθηκε από γνωστή ή άγνωστη πηγή (ΕΚΠΝΤ,2010).

**κοκαΐνη (cocaine):** αλκαλοειδές που λαμβάνεται από τα φύλλα κόκας ή παράγεται συνθετικά. Η κοκαΐνη είναι ισχυρό διεγερτικό του κεντρικού νευρικού συστήματος που χρησιμοποιείται εξω-ιατρικώς για τη δημιουργία ευφορίας ή εγρήγορσης. Η επαναλαμβανόμενη χρήση της οδηγεί σε εξάρτηση. Η κοκαΐνη κυκλοφορεί στο εμπόριο ως λευκή, διάφανη, κρυσταλλική σκόνη ή νιφάδες, συχνά νοθευμένη με διάφορα σάκχαρα ή αναισθητικά. Η σκόνη εισροφάται από τη μύτη, με άμεσα αποτελέσματα (μέσα σε 1-3 λεπτά), και διάρκεια 30 λεπτών. Μπορεί επίσης να ληφθεί από το στόμα, συνήθως με αλκοόλ, ενώ η χρήση κοκαΐνης και οπιοειδών, γίνεται με ενδοφλέβια ένεση (ΠΟΥ,2010).

**Βλ. επίσης:** *διεγερτικές ουσίες.*

**κοινωνική επανένταξη (social reintegration):** κάθε κοινωνική παρέμβαση (ή φάσμα παρεμβάσεων) με σκοπό την εκ νέου ένταξη στην κοινωνία πρώην ή νυν προβληματικών χρηστών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**κύρια ουσία χρήσης (primary drug):** ναρκωτική ουσία που δημιουργεί στο χρήστη τα περισσότερα προβλήματα, είτε όπως ορίζονται από τον ίδιο το χρήστη ή με τη χρήση διαγνώσεων βασισμένων στα κατάλληλα κλινικά εργαλεία (ICD-10, κ.ά.) (ΕΚΠΝΤ,2010).

**μεθαδόνη (methadone):** Συνθετικό οπιούχο φάρμακο που χρησιμοποιείται στη θεραπεία ή συντήρηση για άτομα εξαρτημένα από οπιοειδή. Μπορεί να χορηγείται από το στόμα μια φορά τη μέρα υπό επίβλεψη ή να δίνεται για χορήγηση στο σπίτι στα άτομα που μπορούν να διαχειρισθούν τη λήψη της ουσίας από μόνα τους (“take home”) (ΠΟΥ,2010).

**μέθη (inebriety):** αναφέρεται στην κατάσταση του μεθυσμένου ατόμου. Ο όρος υποδηλώνει συνήθως τακτική ή επαναλαμβανόμενη κατανάλωση αλκοόλ μέχρι τοξίκωσης. Χρησιμοποιείτο παλαιότερα σε περιπτώσεις όπου σήμερα θα χρησιμοποιούσαμε τους όρους «αλκοολισμός» ή «εξάρτηση από το αλκοόλ», οι οποίοι υποδηλώνουν παθολογική κατάσταση (ΠΟΥ, 2010). **Βλ. επίσης:** τοξίκωση

**μείωση της βλάβης (harm reduction):** όρος που περιγράφει πολιτικές ή προγράμματα που εστιάζονται άμεσα στον περιορισμό της βλάβης που προκύπτει από τη χρήση αλκοόλ ή άλλων ψυχοδραστικών ουσιών. Ο όρος χρησιμοποιείται κυρίως για πολιτικές ή προγράμματα που αποσκοπούν στον περιορισμό της βλάβης, χωρίς αναγκαστικά να επηρεάζουν την υποκείμενη χρήση. Παραδείγματα είναι η αντικατάσταση συριγγών και βελόνων, για την αποφυγή της κοινής χρήσης βελόνων από τους χρήστες ηρωίνης (ΠΟΥ, 2010).

**μείωση του κινδύνου (risk reduction):** περιγράφει την εφαρμογή μέτρων και πολιτικών που λειτουργούν αποτρεπτικά ως προς την υιοθέτηση ενός τρόπου ζωής και τη δημιουργία τάσεων που οδηγούν στη χρήση ναρκωτικών και σε προβλήματα που συνδέονται με τα ναρκωτικά (ΕΚΠΝΤ,2010).

**μείωση της προσφοράς (supply reduction):** παρεμβάσεις για την ελαχιστοποίηση της προσφοράς και τη μείωση της ποσότητας ναρκωτικών που διατίθενται σε παράνομες αγορές μέσω ενός φάσματος τοπικών, εθνικών και διεθνών μέτρων και μηχανισμών. Συνήθως περιλαμβάνει δραστηριότητες επιβολής νόμων/ποινικής δικαιοσύνης (ΕΚΠΝΤ,2010).

**μείωση της ζήτησης (demand reduction):** δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των υπηρεσιών υγείας, των κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού και του ποινικού / σωφρονιστικού συστήματος, με στόχο την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών, την παροχή υποστήριξης και θεραπείας στους χρήστες, τη μείωση της βλάβης από τη χρήση ουσιών και την προαγωγή της (επαν)ένταξης των (πρώην) χρηστών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**μέτρα αντιμετώπισης της χρήσης ναρκωτικών (responses to drug use):** παρεμβάσεις, νόμοι και πολιτικές σχετικά με τα ναρκωτικά. Σε αυτά, εντάσσονται τα μέτρα μείωσης της προσφοράς και της ζήτησης (ΕΚΠΝΤ,2010).

**ναλοξόνη (naloxone):** αναστολέας των υποδοχέων των οπιοειδών που ανταγωνίζεται τη δράση των οπιοειδών φαρμάκων. Αντιστρέφει τα χαρακτηριστικά της μέθης από οπιοειδή και χορηγείται για την αντιμετώπιση της υπέρβασης δόσεων των φαρμάκων αυτής της ομάδας (ΠΟΥ, 2010).

**ναρκωτικό:** χημική ουσία που προκαλεί λήθαργο, κώμα ή αναισθησία στον πόνο. Ο όρος αναφέρεται συνήθως στα οπιούχα ή οπιοειδή, τα οποία ονομάζονται αναλγητικά ναρκωτικά. Ο όρος χρησιμοποιείται σε διάφορες περιπτώσεις ασαφώς με την έννοια των παράνομων ουσιών εξάρτησης, ανεξάρτητα από τις φαρμακολογικές τους ιδιότητες (ΠΟΥ,2010).

**ναρκωτικό που χρησιμοποιείται για σκοπούς διασκέδασης (recreational drug):** μη ιατρική χρήση μιας ουσίας για προσωπική ευχαρίστηση, απόλαυση, διέγερση, κλπ. Η χρήση του συχνά συνδέεται με συγκεκριμένο περιβάλλον (ΕΚΠΝΤ,2010).

**νέα ψυχοδραστική ουσία (new psychoactive substance):** νέα ναρκωτική ουσία ή νέα ψυχοδραστική ουσία, η οποία συνήθως δεν ελέγχεται από τις Διεθνείς Συμβάσεις περί ναρκωτικών (ενδέχεται να περιέχει φυσικές ουσίες) (ΕΚΠΝΤ,2010).

**νέο συνθετικό ναρκωτικό (new synthetic drug):** ενίοτε αποκαλούμενο «ναρκωτικό νέας γενιάς», είναι μια νέα ναρκωτική ή ψυχοτρόπος ουσία που παράγεται εργαστηριακά από πρόδρομες χημικές ουσίες και η οποία έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να μιμείται τις ιδιότητες γνωστών ψυχοδραστικών ουσιών και έχει περιορισμένη θεραπευτική αξία. Η ουσία δεν ελέγχεται υπό την Ενιαία Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά του 1961 ή τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις Ψυχοτρόπους Ουσίες του 1971, αλλά ενδέχεται να εγκυμονεί κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, συγκρίσιμο με ουσίες που περιλαμβάνονται στις Συμβάσεις αυτές (ΕΚΠΝΤ,2010).

**νόμιμες διεγερτικές ουσίες (legal highs):** συνθετικές ενώσεις που δεν υπόκεινται σε μέτρα ελέγχου και πωλούνται συνήθως μέσω διαδικτύου (ΕΚΠΝΤ,2010).

**νομιμοποίηση (legalization):** όρος ο οποίος διαφοροποιείται από τον όρο αποποινικοποίηση. Συγκεκριμένα, σημαίνει την πλήρη κατάργηση κάθε χαρακτηρισμού ως ποινικού αδικήματος, που συχνά συνδυάζεται με την προσπάθεια του κράτους να ελέγξει ή

να επηρεάσει την κοινωνία σχετικά με μια συγκεκριμένη συμπεριφορά ή μια συγκεκριμένη ουσία (π.χ. παράνομη ουσία εξάρτησης) (ΠΟΥ, 2010).

**νοσηρότητα (morbidity):** ο επιπολασμός μιας πάθησης. Χρησιμοποιείται για να εκφράσει εν συντομία τα προβλήματα υγείας που σχετίζονται με τη χρήση ναρκωτικών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**ολίσθημα (lapse):** μεμονωμένα περιστατικά χρήσης που δεν οδηγούν απαραίτητα στην υποτροπή (ΑΣΚ,2013)

**Βλ. επίσης:** *υποτροπή*

**ομάδα αλληλοβοήθειας (self-help groups):** ομάδα στην οποία τα μέλη υποστηρίζουν το ένα το άλλο στην ανάρρωση και τη διατήρησή της από την εξάρτηση στο αλκοόλ ή άλλες ουσίες, ή τα αποτελέσματα της εξάρτησης σε κάποιο άλλο άτομο, χωρίς επαγγελματική θεραπεία ή καθοδήγηση. Τέτοιες ομάδες είναι οι Alcoholics Anonymous, οι Narcotic Anonymous, όπως και οι Ομάδες των 12 Βημάτων.

Παρόλο που ο όρος «ομάδα αυτοβοήθειας» είναι πιο κοινός, εντούτοις, ο όρος ομάδα αλληλοβοήθειας, εκφράζει πιο ορθά την έμφαση στην αμοιβαία βοήθεια και στήριξη. Αναφορικά με τις «ομάδες αυτοβοήθειας», αυτές αναφέρονται επίσης σε ομάδες που διδάσκουν γνωσιακές τεχνικές, τεχνικές αυτοελέγχου και τεχνικές συμπεριφοράς (ΠΟΥ,2010).

**ονομασία της ουσίας στην «πιάτσα» (street name):** αργκό ή όνομα που αναφέρεται σε μια ουσία και τον τρόπο χρήσης της. Ενδέχεται να διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή και να αλλάζουν συχνά (ΕΚΠΝΤ,2010).

**ουσία εισόδου (gateway drug):** παράνομη ή νόμιμη ουσία η χρήση της οποίας θεωρείται ότι μειώνει τις αναστολές για τη χρήση άλλης ουσίας, συνήθως κάποιας που θεωρείται πιο προβληματική (ΕΚΠΝΤ,2010).

**ουσιοεξάρτηση (drug dependence):** σύνολο γνωσιακών, συμπεριφορικών και φυσιολογικών συμπτωμάτων που υποδεικνύουν ότι το άτομο αδυνατεί να ελέγξει τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών και ότι εξακολουθεί να κάνει χρήση της ουσίας παρά τις δυσμενείς επιπτώσεις (ΕΚΠΝΤ,2010).

**οπιούχο (opiate):** ομάδα φυσικών ψυχοδραστικών ουσιών που παράγονται από την παπαρούνα (ΕΚΠΝΤ,2010).

**οπιοειδές (opioïd):** γενικός όρος που χρησιμοποιείται για τα αλκαλοειδή του οπίου της παπαρούνας (*Papaver somniferum*), τα ημισυνθετικά και συνθετικά παράγωγα οπίου, καθώς και ενώσεις που παράγονται από τον οργανισμό και αλληλεπιδρούν με τους ειδικούς υποδοχείς στον εγκέφαλο, δημιουργώντας αίσθημα ευφορία. Τα αλκαλοειδή του οπίου και τα ημισυνθετικά παράγωγά τους περιλαμβάνουν: μορφίνη, διαμορφίνη, ηρωίνη, υδρομορφίνη, κωδεΐνη και οξυκοδόνη. Τα συνθετικά οπιοειδή περιλαμβάνουν τη λεβορφανόλη, την προποξυφαΐνη, τη φενταλύνη, τη μεθαδόνη, την πεθιδίνη και τον ανταγωνιστή-αγωνιστή πενταζοσίνη. Οι ενδογενείς ενώσεις με οπιοειδή δράση περιλαμβάνουν τις ενδορφίνες και τις ενκεφαλίνες (ΠΟΥ, 2010).

**παράγοντας κινδύνου (risk factor):** μεταβλητή συσχετιζόμενη με αυξημένο κίνδυνο αρνητικών συνεπειών (π.χ. θάνατο ή ασθένεια) ή μελλοντικής χρήσης ναρκωτικών και προβλημάτων που συνδέονται με τα ναρκωτικά (ΕΚΠΝΤ,2010).

**παράνομη ουσία:** ψυχοδραστική ουσία, η παραγωγή, πώληση ή χρήση της οποίας απαγορεύεται. Ο όρος «παράνομη αγορά ουσιών», αναφέρεται στην παραγωγή, διάθεση και πώληση οποιασδήποτε ουσίας έξω από τις νόμιμες οδούς (ΠΟΥ,2010).

**πειραματική/περιστασιακή χρήση:** συνήθως οι πρώτες περιπτώσεις χρήσης. Σπάνια ή μη μόνιμη χρήση μιας συγκεκριμένης ουσίας (συμπεριλαμβανομένων του καπνού και του αλκοόλ) (ΠΟΥ,2010).

**πολλαπλή χρήση ουσιών (polydrug use):** η χρήση περισσότερων του ενός ναρκωτικών ή ειδών ναρκωτικών από ένα άτομο, είτε ταυτόχρονα είτε διαδοχικά σε σύντομο χρονικό διάστημα μεταξύ τους (ΕΚΠΝΤ,2010).

**πολιτική για το αλκοόλ (alcohol policy):** το σύνολο των μέτρων που αποβλέπουν στον έλεγχο της προσφοράς και της ζήτησης αλκοολούχων ποτών και περιλαμβάνουν στρατηγικές μείωσης της βλάβης, εκπαιδευτικά και θεραπευτικά προγράμματα κ.τ.λ. (ΠΟΥ, 2010).

**προβληματική κατανάλωση αλκοόλ (problematic alcohol consumption):** η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ που οδηγεί σε προβλήματα υγείας ή κοινωνικά προβλήματα, σε ατομικό ή συλλογικό επίπεδο. Ο προβληματικός χρήστης αλκοόλ είναι άτομο του οποίου η συνήθεια να πίνει έχει οδηγήσει σε προβλήματα υγείας ή κοινωνικά προβλήματα (ΠΟΥ,

1994). Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ, στην περίπτωση των ανδρών, προβληματική θεωρείται η καθημερινή κατανάλωση 6 ή περισσότερων τυποποιημένων ποτών, ενώ στις γυναίκες, η καθημερινή κατανάλωση 4 ή περισσότερων τυποποιημένων ποτών (Rehm et al. 2004).

**προβληματική συμπεριφορά (problematic behavior):** κοινωνικά μη-αποδεκτή συμπεριφορά που μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στο άτομο, στους φίλους του, στην οικογένεια ή στην ευρύτερη κοινωνία (ΕΚΠΝΤ, 2010).

**πρόγραμμα ανταλλαγής βελόνων και συριγγών (needle and syringe exchange program):** η παροχή αποστειρωμένων συριγγών και υποδερμικών βελόνων καθώς και περαιτέρω συνέργων ένεσης σε χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**πρόδρομες ουσίες (precursors):** ουσίες οι οποίες συχνά χρησιμοποιούνται για την παράνομη παρασκευή παραισθησιογόνων ή ψυχοτρόπων ουσιών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**προϊόν «Spice» (συνθετική κάνναβη):** μείγμα βοτάνων, συχνά με την προσθήκη συνθετικών κανναβινοειδών. Κατατάσσεται στα ψυχεδελικά και στα συνθετικά ναρκωτικά («designer drugs»). Εμπορική ονομασία: διατηρείται η αγγλική ονομασία σε όλες τις γλώσσες (ΕΚΠΝΤ,2010).

**πρότυπα χρήσης ναρκωτικών (patterns of drug use):** μη συγκεκριμένος, γενικός όρος που χρησιμοποιείται για να συμπεριλάβει κάθε πτυχή της χρήσης ναρκωτικών. Συνήθως χρησιμοποιείται σε σχέση με συγκεκριμένη ομάδα ή συγκεκριμένο περιβάλλον (ΕΚΠΝΤ,2010).

**προσέγγιση που βασίζεται στο ρόλο ομότιμων (peer-led approach):** ψυχολογική υποστήριξη η οποία παρέχεται από άτομο με υπόβαθρο παρόμοιο με αυτό του πελάτη (ΕΚΠΝΤ,2010).

**ρητίνη κάνναβης (cannabis resin):** πεπιεσμένη στερεά ουσία, ακατέργαστη ή καθαρισμένη, που παράγεται από το φυτό της κάνναβης (ΕΚΠΝΤ,2010).

**σπηντ μπωλ (speedball):** συνδυασμός ενός διεγερτικού και ενός οπιοειδούς, π.χ. κοκαΐνης και ηρωίνης, ή αμφεταμίνης και ηρωίνης (ΠΟΥ,2010).



**στεγνό θεραπευτικό πρόγραμμα (drug-free treatment):** θεραπεία με τη χρήση ψυχοκοινωνικών ή ψυχοθεραπευτικών προσεγγίσεων αλλά χωρίς φαρμακολογικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της χρήσης ναρκωτικών. Ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως όταν πρόκειται για θεραπεία απεξάρτησης από οπιούχα χωρίς τη χρήση θεραπείας υποκατάστασης (ΕΚΠΝΤ,2010).

**στερητικό σύνδρομο (withdrawal syndrome):** ομάδα συμπτωμάτων με ποικιλία μορφών και βαθμών βαρύτητας, που εκδηλώνεται με τη διακοπή ή ελάττωση μιας ψυχοδραστικής ουσίας που λαμβανόταν προηγουμένως, συνήθως για παρατεταμένη περίοδο και /ή σε υψηλές δόσεις. Το στερητικό σύνδρομο από **αλκοόλ** χαρακτηρίζεται από τρόμο, εφίδρωση, άγχος, ταραχή, κατάθλιψη, ναυτία και δυσφορία. Εκδηλώνεται 6-48 ώρες μετά τη διακοπή της κατανάλωσης αλκοόλ και αν δεν υπάρχουν επιπλοκές υποχωρεί μετά από 2-5 ημέρες. Η στέρηση **οπιοειδών** συνοδεύεται από ρινόρροια, δακρύρροια, μυαλγίες, ρίγη, ανατριχίλες και, μετά από 24-48 ώρες, μυϊκές και κοιλιακές κράμπες. Η συμπεριφορά που καθορίζεται από την επιθυμία του φαρμάκου είναι έντονη και συνεχίζεται και μετά την υποχώρηση των σωματικών συμπτωμάτων (ΠΟΥ,2010).

**Συνώνυμα:** σύνδρομο αποχής, κατάσταση στέρησης

**σύνδρομο εξάρτησης:** δέσμη συμπεριφοριολογικών, γνωσιακών και φυσιολογικών φαινομένων που μπορούν να εκδηλωθούν μετά από επαναλαμβανόμενη χρήση μιας ουσίας. Τα φαινόμενα αυτά, συνήθως περιλαμβάνουν έντονη επιθυμία για λήψη της ουσίας, μειωμένο έλεγχο της χρήσης της, επιμονή στη χρήση παρά τις βλαπτικές συνέπειες, παραχώρηση μεγαλύτερης προτεραιότητας στη χρήση της ουσίας παρά σε άλλες δραστηριότητες και υποχρεώσεις, αυξημένη ανοχή και σωματική αντίδραση στέρησης στη διακοπή της ουσίας. Το σύνδρομο εξάρτησης μπορεί να σχετίζεται με μια συγκεκριμένη ουσία (π.χ. καπνό, οινόπνευμα), με μια τάξη ουσιών (π.χ. οπιοειδή) ή με ευρύτερο φάσμα φαρμακολογικά διαφορετικών ουσιών (ΠΟΥ,2010).

**τοξίκωση (intoxication):** οξεία δηλητηρίαση από ψυχοδραστικές ουσίες. Η τοξίκωση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τύπο και τη δόση της ουσίας και επηρεάζεται από το επίπεδο ανοχής του κάθε ατόμου. Ο όρος χρησιμοποιείται συχνότερα σε σχέση με τη χρήση οινόπνευματος και η αντίστοιχη έκφραση στην καθομιλουμένη είναι «μεθύσι». Η τοξίκωση από οινόπνευμα εκδηλώνεται με έξαψη του προσώπου, κακή άρθρωση, ευφορία, υπερκινητικότητα, ασταθή βάδισμα, φλυαρία, επιβράδυνση των αντιδράσεων, μειωμένη κρίση και απώλεια κινητικού συντονισμού, αναισθησία ή λήθαργο.

“Οξεία τοξίκωση” (acute intoxication), είναι ο όρος που χρησιμοποιείται στο ICD-10 για μέθη κλινικής σημασίας (F1x.0). Οι ενδεχόμενες επιπλοκές, ανάλογα με την ουσία και τη μέθοδο χορήγησης, είναι τραυματισμός, παραλήρημα, κώμα και σπασμοί (ΠΟΥ,2010).

**τρομώδες παραλήρημα/στερητικό σύνδρομο με παραλήρημα (delirium tremens)(F10.4):**

Οξεία ψυχωσική κατάσταση που εκδηλώνεται κατά τη φάση απεξάρτησης ατόμων εξαρτημένων από αλκοόλ και χαρακτηρίζεται από σύγχυση, αποπροσανατολισμό, παρανοϊκές ιδέες, ψευδαισθήσεις, παραισθήσεις, νευρικότητα, διάσπαση της προσοχής, τρόμο, εφίδρωση, ταχυκαρδία και υπέρταση. Συνήθως προηγούνται απλά σημεία στέρησης αλκοόλ. Σε ποσοστό λιγότερο από 5% των ατόμων που διακόπτουν ή ελαττώνουν την κατανάλωση αλκοόλ, μπορεί να προκύψει τρομώδες παραλήρημα (Morgan & Ritson, 1998). Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ, η έναρξη του τρομώδους παραληρήματος σημειώνεται συνήθως 48 ώρες και άνω από τη διακοπή ή ελάττωση της κατανάλωσης αλκοόλ, αλλά μπορεί να εμφανισθεί και μετά από μια εβδομάδα. Το τρομώδες παραλήρημα διαφοροποιείται από την αλκοολική παραισθησία, η οποία δεν είναι πάντοτε φαινόμενο στέρησης (ΠΟΥ, 2010).

**τυποποιημένο ποτό (standard drink):** όγκος οινοπνευματώδους ποτού που περιέχει περίπου την ίδια ποσότητα αιθανόλης (σε γραμμάρια), ανεξάρτητα από τον τύπο του ποτού (π.χ. ένα ποτήρι κρασί, ή ένα κουτάκι μπίρα). Οι ποσότητες οινοπνεύματος που επιλέγονται ως προσέγγιση σε ένα κανονικό ποτό μπορεί να είναι μεγαλύτερες ή μικρότερες ανάλογα με τα έθιμα και τις συσκευασίες των ποτών κάθε χώρας (ΠΟΥ,1994). Στην Ευρώπη ένα «κανονικό ποτό» συνήθως περιέχει 10 γραμμάρια αιθανόλης (Turner, 1990).

**υπηρεσία χαμηλής ουδού (low threshold service):** υπηρεσία παροχής τύπου θεραπείας ευκολότερης πρόσβασης σε χρήστες ναρκωτικών. Ένα κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι μια τέτοια υπηρεσία, απαιτεί λιγότερο κίνητρο από πλευράς του χρήστη και προσφέρει βασική βοήθεια, όπως στέγη και φαγητό. Στοχεύει στη δημιουργία ή στην αποκατάσταση κοινωνικών επαφών καθώς και στον εντοπισμό του κρυφού πληθυσμού των χρηστών ναρκωτικών (ΕΚΠΝΤ,2010).

**υποτροπή (relapse):** επιστροφή στην πόση ή χρήση άλλης ουσίας μετά από μια περίοδο αποχής, συνοδευόμενη συχνά από υπαναχώρηση στα συμπτώματα εξάρτησης. Όσον αφορά στην πρόληψη της υποτροπής, αυτή αναφέρεται σε σειρά θεραπευτικών μέτρων τα οποία εφαρμόζονται με σκοπό να βοηθήσουν τα άτομα να αποφύγουν ή να

αντιμετωπίσουν ολισθήματα ή υποτροπές σε ανεξέλεγκτη χρήση αλκοόλ ή άλλων ουσιών (ΠΟΥ,2010).

**υπερβολική δόση (overdose):** πρόσληψη ψυχοδραστικής ουσίας (π.χ. οπιούχο, διεγερτική ή υπνωτική ηρεμιστική ουσία) σε ποσότητες μεγαλύτερες από αυτές που ανέχεται ο οργανισμός με αποτέλεσμα απροσδόκητες/ανεπιθύμητες ενέργειες, στις οποίες περιλαμβάνονται κώμα και θάνατος λόγω καρδιακής ανεπάρκειας ή αναπνευστικής καταστολής (ΕΚΠΝΤ,2010).

**υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (excessive drinking):** όρος που δεν προτιμάται στις μέρες μας και σημαίνει κατανάλωση η οποία υπερβαίνει κάποιο πρότυπο μέτριας κατανάλωσης (μέτρια ποσότητα κατανάλωσης που δεν προκαλεί προβλήματα), ή αποδεκτό επίπεδο κατανάλωσης. Ο όρος «*επικίνδυνη κατανάλωση*» είναι περίπου αντίστοιχος και ευρύτερα χρησιμοποιούμενος (ΠΟΥ,2010).

**φαρμακευτικά υποβοηθούμενη θεραπεία (pharmacologically assisted treatment):** θεραπεία απεξάρτησης από τα ναρκωτικά με τη χορήγηση, βάσει ιατρικής συνταγής, υποκατάστατου ναρκωτικού διασταυρούμενης (ισοδύναμης) εξάρτησης και διασταυρούμενης ανθεκτικότητας, με σκοπό τη μείωση ή εξάλειψη της χρήσης μιας συγκεκριμένης παράνομης ουσίας (ΕΚΠΝΤ,2010).

**φυτική κάνναβη (herbal cannabis):** οι αποξηραμένες ανθισμένες κορυφές και τα αποξηραμένα φύλλα του φυτού της κάνναβης (*cannabis sativa*) (ΕΚΠΝΤ,2010).

**χρήστης ενέσιμων ναρκωτικών, ΧΕΝ (injecting drug user):** κάθε άτομο που κάνει ενέσιμη χρήση ψυχοδραστικής ουσίας για μη ιατρικούς σκοπούς (ΕΚΠΝΤ,2010).

**ψυχαγωγική χρήση (recreational use):** χρήση, συνήθως, παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών για σκοπούς «διασκέδασης» σε χώρους νυκτερινής ψυχαγωγίας (ΕΚΠΝΤ,2002).

**ψυχοδραστικές ουσίες (psychoactive substances):** ουσίες οι οποίες επηρεάζουν τις ψυχικές λειτουργίες-γνωσιακές και συναισθηματικές- ενός ατόμου. «Ψυχοδραστική ουσία» δεν σημαίνει απαραίτητα εξαρτησιογόνος ουσία και ο όρος αυτός παραλείπεται πολλές φορές εντελώς στην κοινή γλώσσα, όπως όταν γίνεται λόγος για χρήση φαρμάκων, ή κατάχρηση

ουσιών. Με την ευρύτερη έννοια, ο όρος είναι ταυτόσημος με τον όρο «ψυχοτρόπος» (ΠΟΥ,2010). **Βλ.** *ψυχοτρόπες ουσίες*

**Ψυχοτρόπες ουσίες:** ο όρος «ψυχοτρόπος» σημαίνει παράγοντα που επηρεάζει το νου ή τις ψυχικές λειτουργίες. Με τη στενότερη έννοια, αναφέρεται σε κάθε χημική ουσία, της οποίας τα κύρια και σημαντικά αποτελέσματα αφορούν το κεντρικό νευρικό σύστημα. Μερικοί χρησιμοποιούν τον όρο για να αναφερθούν σε φάρμακα που χορηγούνται για τη θεραπεία ψυχικών διαταραχών (ηρεμιστικά, αντικαταθλιπτικά, αγχολυτικά, κ.α.), ενώ άλλοι χρησιμοποιούν τον όρο σε αναφορά προς ουσίες που επιδρούν στη ψυχική διάθεση, τη συνείδηση ή και τα δύο (διεγερτικά, παραισθησιογόνα, οπιοειδή, κατευναστικά/υπνωτικά (συμπεριλαμβανομένου και του αλκοόλ) (ΠΟΥ,2010).

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΚ (2013). Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου, Απόψεις Εμπειρογνομώνων –Συνεργατών ΑΣΚ

ΑΣΚ (2010). Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου, Οδηγός Θεραπείας.

ΕΚΠΝΤ (2010). Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία, EMCDDA Glossary Project.

ΕΚΠΝΤ (2002). Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία, Ενημερωτικό Έντυπο: Τα ναρκωτικά στο προσκήνιο «*Recreational drug use - a key EU challenge*». Λισσαβόνα, 2002.

Ιωαννίδη-Καπόλου Ε., (2005), Κοινωνιολογική Έρευνα - Μέθοδοι και Τεχνικές.

Μαρσέλος, Μ. (1997). Εξαρτησιογόνες ουσίες: Φαρμακολογία - τοξικολογία - ιστορία - κοινωνιολογία – νομοθεσία. Εκδόσεις: Τυπωθήτω, 1997.

Babor, T., Campbell, R., Room, R. & Saunders, J., eds. (1994). *Lexicon of Alcohol and Drug Terms*, World Health Organization, (WHO), Geneva. Μετάφραση στα ελληνικά από τις ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις. Αθήνα, 2010.

Πετρίδου, Ε., Σκαλκίδης, Η., Δικαλιώτη, Σ.Κ., Γερμενής, Α.Ε., Τριχόπουλος, Δ. (2005). Λεξικό 100 επιδημιολογικών όρων. Αθήνα, 2005.

Ποταμιάνος, Γ. Α. (2005). Αλκοόλ: Επιστημονικά δεδομένα για τη χρήση και την κατάχρηση της αλκοόλης, το σύνδρομο εξάρτησης και τη θεραπεία. Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα, 2005.

Domostawski, A., (2011). Depenalization, decriminalization and legalization. In: *Drug Policy in Portugal, the benefits of decriminalizing drug use. Lessons for drug policy series*. Open Society Foundations.

Morgan, M.Y, Ritson, B., (1998). Management of specific problems In: *Medical Student's Handbook: Alcohol and Health*, The Medical Council of Alcoholism.

Rehm, J., Room, R., Monteiro, M., Gmel, G., Graham, K., Rehn, T., Sempos, C.T., Frick, U. & Jernigan, D. (2004) Alcohol. In: WHO (ed), Comparative quantification of health risks: Global and regional burden of disease due to selected major risk factors. Geneva: WHO.

Ritsatakis, A., Barnes, R., Dekker, E., Harrington, P., Kokko, S. and Makara, P. (eds) (2000). Exploring Health Policy Development in Europe. European Series No. 86. WHO Regional Office for Europe, Copenhagen.

Turner, C. (1990) How much alcohol is in a 'standard drink': an analysis of 125 studies. British Journal of Addiction, 85, 1171-6.

WHO (1992). World Health Organization. The ICD-10 Classification of mental and behavioral disorders. Geneva, World Health Organization.

WHO (2004). World Health Organization Neuroscience of psychoactive substance use and dependence. Geneva: World Health Organization.